

WWF Magyarország Tel: (1) 214 5554
Fax: (1) 212 9353
Álmos vezér útja 69/A panda@wwf.hu
1141 Budapest www.wwf.hu

Postacím:
1399 Budapest
Pf. 694/112

Dr. Orosziné dr. Polner Kinga
főosztályvezető-helyettes

Pest Megyei Kormányhivatal, Érdi Járási Hivatala
Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály
1072 Budapest Nagy Diófa utca 10-12.

Tárgy: Ügyféli állásfoglalás
Hiv. sz.: PE-06/KTF/30676/2018

A WWF Magyarország szakmai álláspontja a környezetvédelmi hatósági eljárást tárgyát képező, A Kemencei Erdei Múzeumvasút Fekete völgy panzió – Nagyrét-kút közötti vonalának létesítése c. beruházás természetvédelmi és társadalmi hatásairól

Összeállította: Dr. Gálhidy László okl. biológus, erdőökológus

Összefoglalás

A WWF Magyarország a természetvédelmi szempontokat figyelembe véve teljes mértékben ellenzi a Börzsönyi fokozottan védett Csarna-völgybe tervezett, turisztikai célú kisvasút megépítését. Álláspontunk szerint a kisvasút megépítése és üzemeltetése országosan egyedülálló jelentőségű erdős tájat változtat meg számottevő mértékben. Natura2000 élőhelyek degradációját okozza; a területre jellemző védett, fokozottan védett növény- és állatfajok megmaradását ill. megtelepedését egyaránt veszélyezteti. A fokozottan védett terület természeti környezetének drasztikus megváltoztatása nincs arányban a tervezett beruházás várt társadalmi hasznával. Mindössze 3,5 km új vasútszakasz jönne létre, miközben a Börzsönyben jelenleg több mint 30 km-nyi kisvasút üzemel - köztük egy a szóban forgó terület határáig közlekedik.

Kiemelt fontosságú természetvédelmi szempontnak tartjuk, hogy a Csarna-völgy - és ennek részeként a jelen eljárás tervezési területe - dokumentáltan része a Duna-Ipoly Nemzeti Park tervezett A zónájának, melynek kifejezett és kizárólagos funkciója, hogy szabad teret biztosítson a természeti folyamatoknak és az élővilágnak, a legérzékenyebb fajokat is beleértve, és mentesítse a területet mindennemű gazdálkodási tevékenységtől. A nemzeti parki övezetek kijelölése a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 28. § (7) bek.

WWF Magyarország Tel: (1) 214 5554
Fax: (1) 212 9353
Álmos vezér útja 69/A panda@wwf.hu
1141 Budapest www.wwf.hu

Postacím:
1399 Budapest
Pf. 694/112

szerint kötelező kormányzati feladat, melynek teljesítésére a mai napig nem került sor. Ugyanakkor az övezetek kijelölésének előkészítő egyeztetései lezajlottak és megjelent a *nemzeti parkok területének övezetekbe való besorolásáról és az egyes övezetekre vonatkozó általános természetvédelmi előírásokról* szóló 134/2013. (XII. 29.) VM rendelet, mely a természeti övezetekre vonatkozóan nem ad lehetőséget turizmust szolgáló infrastruktúra fejlesztésre.

Szeretnénk ráirányítani a figyelmet arra a tényre, hogy a biodiverzitás csökkenése egyelőre sem globális sem hazai szinten nem állt meg. A WWF 2018-ban publikált Élő Bolygó jelentése a gerinces állatfajok állományának folyamatos pusztulását mutatja, mely az 1970-es évektől 2014-ig átlagosan 60%-os állománycsökkenéshez vezetett és az évi átlagos 2%-os csökkenési trend még mindig töretlen. Magyarország vonatkozásában ki kell hangsúlyozni, hogy a Pannon biogeográfiai régió Natura 2000 jelölő élőhelyeinek 80%-a rossz, további 10%-a kedvezőtlen állapotban van, és ebbe a körbe az összes hazai erdei élőhelytípus beletartozik. Ilyen biológiai állapot mellett védett területen belül semmilyen mértékű további élőhelykárosítást nem tartunk elfogadhatónak. A jelenlegi természeti állapot fejlesztéséről, javításáról kellene egyeztetni, amelyet a Csarna-völgy esetében a természeti övezetté jelölés biztosíthat.

A környezetvédelmi hatósági eljárás során nyilvánossá tett *környezetvédelmi hatástanulmányban* feltüntetett tényadatok illetve megállapítások jelentős részben alátámasztják álláspontunkat, jóllehet a dokumentum végső következtetéseiben ez nem feltétlenül tükröződik. A környezetvédelmi hatástanulmány - véleményünk szerint – számos műszaki és természeti értékekkel kapcsolatos tény nem vesz figyelembe kellő súllyal, illetve vitatható szakmai következtetésekre jut, ezért megállapításai nem tekinthetők meggyőző érveknek a tervezett beruházás megvalósíthatósága mellett.

1. A tervezett beruházás helyszínének (Csarna-völgy) természetvédelmi jelentősége

A WWF Magyarország álláspontja szerint a Csarna-völgy országos vonatkozásban egyedülálló természetvédelmi jelentőséggel bír, amelyet a hivatalos védettségi helyzete is jól tükröz. Az ország legnagyobb kiterjedésű, háborítatlan erdőtömbje, ahol az egyes erdőrészek túlnyomó része magas természetességű. A Csarna-völgyben többféle erdei, fátlan és vizes élőhely található, ezek egy része a Natura2000 hálózatban is nevesített ún. közösségi jelentőségű élőhely. Számos védett, fokozottan védett ill. Natura2000 faj fordul elő a területen, ritkaságként, vagy akár országosan is kiemelkedő, stabil állománnyal. A fakitermelés felhagyásával a területen vadonszerű állapotok kezdtek kialakulni, ami táji szinten hozzájárul az ökoszisztéma egyre nagyobb mértékű helyreállításához.

WWF Magyarország Tel: (1) 214 5554
Fax: (1) 212 9353
Álmos vezér útja 69/A panda@wwf.hu
1141 Budapest www.wwf.hu

Postacím:
1399 Budapest
Pf. 694/112

Az alábbiakban részletesen kifejtjük álláspontunkat a környezetvédelmi hatástanulmány (a továbbiakban: tanulmány) megállapításaival összevetve. (A hivatkozott oldalszámok a tanulmányra vonatkoznak.)

1.1 Védettségi helyzet, természetvédelmi jelentőség

A tervezett beruházás védettségi helyzetének bemutatásánál (35.o) a tanulmány alaposan sorra veszi, hogy a Csarna-völgy

- védett, ill. fokozottan védett országos jelentőségű természetvédelmi terület,
- az Élőhelyvédelmi és a Madárvédelmi Irányelv alapján egyaránt a Natura 2000 hálózat része (kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, ill. különleges madárvédelmi terület),
- a Nemzeti Ökológiai Hálózat magterülete,
- a Duna-Ipoly Nemzeti Parkhoz tartozik, illetve
- annak tervezett, ún. természeti övezetének része.

Kizárólag ezen besorolások alapján is kijelenthető, hogy a szóban forgó terület természetvédelmi szempontból országos viszonylatban kiemelkedő jelentőségű, amit a tanulmány nem hangsúlyoz, illetve a következtetésekben ezt a körülményt nem emeli ki. A tanulmány említi a Csarna-völgy viszonylagos háborítatlanságát (34.o), illetve hogy a faanyagtermelésből régen kivonták. Arra azonban nem tesz utalást, hogy az egységes vízgyűjtőterület nagy részét – mintegy ezer hektárt – borító erdőség **hazánk legnagyobb faanyagtermeléstől mentes erdőterülete**. Ez a státusz olyan természetvédelmi és közjóléti lehetőségeket biztosít, amelyet Magyarország egyetlen más területe sem, ezért a jelenlegi állapot megőrzésének fontossága messze túlmutat a regionális érdekeken. A konkrét esetben aligha tekinthető relevánsnak a tanulmányban megfogalmazott vélekedés, mely szerint „...vannak olyanok, akik számára mindkettő fontos, és nem tartják a két értékrendet [ti. a vasúttörténeti emlékek megőrzése ill. a természeti értékek védelme] *eredendően összeegyeztethetetlennek*” (34.o).

1.2 Az erdők természetessége és állománykora

A tanulmány mellőzi az erdők természetességének bemutatását, holott erre vonatkozóan jól elérhető adatok állnak rendelkezésre az Országos Erdőállomány Adattárban. Az itt megtalálható, természetvédelmi rendeltetésű erdőrészek (26.o) természetessége magasan az országos átlag felett van – az érintett 30 erdőrészletből 22 ún. természetszerű állapotú (6 származékérdő és 2 tisztás). Az érintett erdőrészek csaknem felének – 13 erdőrészlet – állománykora eléri, vagy meghaladja a 120 évet. Az ilyen korú – közjóléti és

WWF Magyarország Tel: (1) 214 5554
Fax: (1) 212 9353
Álmos vezér útja 69/A panda@wwf.hu
1141 Budapest www.wwf.hu

Postacím:
1399 Budapest
Pf. 694/112

természetvédelmi szempontból kiemelt értéket képviselő – erdők aránya a hazai erdőterület vonatkozásában nem éri el a 2%-ot.

1.3 Az élőhelyek bemutatása és természetvédelmi jelentőségük értékelése

A tervezett beruházással érintett területen többféle élőhely található, melyek közül a tanulmány hármát nevesít 1) 91E0 Puhafás ligeterdők, éger- és kőrisligetek, illetve láperdők (a továbbiakban patakparti égerliget), 2) 9130 Szubmontán és montán bükkösök nem Dél-Dunántúlon levő állományai (a továbbiakban bükkösök) ill. 3) maga a patak. Ezek közül kettőt – a patakot és az azt kísérő égerligetet a beavatkozás közvetlenül, messzemenően érinti. A műszaki leírás szerint a közvetlen beavatkozások a patak melletti 30 m-es sávban történnek (36.o), miközben a patak ártere jellemzően nem szélesebb 20 m-nél (27.o). A tanulmány hangsúlyozza, hogy az égerligetek kis területen, töredékes formában vannak jelen (29.o). Érdemes figyelembe venni ugyanakkor, hogy e speciális élőhelyek veszélyeztetettsége a tereprendevezések helyszínével való egybeesés mellett éppen a kis területük miatt áll fenn – ezért a beavatkozások következtében a hozzájuk kötődő növény- és állatfajok szintén jelentős arányban tűnhetnek el a területről. Hasonlók mondhatók el a patakról, mint élőhelyről is – ezzel kapcsolatos észrevételeinket az 2.2 pontban foglaljuk össze. A pataktól távolabb lévő magas természetességű bükkösöket az üzemeltetéssel járó zajhatás érinti leginkább. A fajok közötti interakciók és a táji kapcsolatok miatt azonban a patak környékének élőhely-vesztése a bükkösök élővilágára is kihat. A vasútvonaltól távolabb található, annak hatásait részben ugyancsak elszenvedő élőhelyeket (pl. különféle tölgyesek, törmeléklejtő-erdők, sziklagyeppek stb.) a tanulmány nem mutatja be, csupán a fajok kapcsán tesz róluk említést.

1.4 A beruházással érintett növény és állatfajok bemutatása

A tanulmány számos különféle védettségi státuszú fajt felsorol, köztük csaknem 100 lágyszárú és több mint 20 fásszárú növényfajt, több mint 100 gerinctelen és gerinces állatfajt. Növények közül kiemelkedő természetvédelmi értéket képvisel a tervezett kisvasút nyomvonalán is megtalálható turbánliliom – 10.000 Ft. A gerinctelen állatok közül kiemelkedő eszmei értékkel jellemezhető a kövi rák, a havasi cincér, a nagy hőscincér és a gyászlepke (50-50.000 Ft.), halak közül a Petényi-márna (100.000 Ft.), kételtűek közül a dunai götte, foltos szalamandra, gyepi béka (50-50.000 Ft), hullók közül a vízisikló (25.000 Ft). A madarak közül a legnagyobb természetvédelmi értéket a bajszos sármány és az uráli bagoly (100-100.000 Ft), a fehérhátú fakopáncs (250.000 Ft) továbbá a fekete gólya (500.000 Ft) jelentik. Emellett számos 25-50.000 Ft eszmei értékű faj talál élőhelyet a völgyben. Nem említi a tanulmány a parlagi sast (1.000.000 Ft.), amely a Natura2000 terület kijelölésénél jelölő faj volt, rendszeresen látható, és ma is található váltófészke a beruházás környezetét jelentő völgyterület szélén. Az emlősök közül kiemelendő a nyugati piszedenevér (100.000

WWF Magyarország Tel: (1) 214 5554
Fax: (1) 212 9353
Álmos vezér útja 69/A panda@wwf.hu
1141 Budapest www.wwf.hu

Postacím:
1399 Budapest
Pf. 694/112

Ft), a vadmacska (250.000 Ft) és az eurázsiai hiúz (500.000 Ft.) A védett és fokozottan védett fajok egy része Natura2000 jelölőfaj: többek között a kövi rák, 4 bogár és 13 madárfaj. A felsorolásból jól látszik, hogy a terület ritka és értékes, védett ill. fokozottan védett fajok széles skáláját vonultatja fel - annak ellenére, hogy nem különösebben fajgazdag, hegyvidéki élőhelyekről van szó. A tanulmány a felsoroláson túl nem értékeli ki ezt a körülményt és nem helyezi országos kontextusba a terület természetvédelmi értékének bemutatására. Sajnálatos módon a beruházás hatásainak elemzésekor nevesítve igen kevés fajra tér csak ki (Pl. tavaszi görvélyfű, kövi rák, fekete gólya, eurázsiai hiúz.)

2. A beruházás megvalósításának és működtetésének élőhelyekre, ill. fajokra gyakorolt hatása

A WWF Magyarország álláspontja szerint a tervezett beruházás jelentős mértékben érinti a táj egészségét, azon belül nagymértékben alakít át, károsít, ill. zavar egyes élőhelyeket, amelynek következtében számos faj eltűnése vagy állományának megritkulása várható. A patakmeder és az azt kísérő ligeterdő egyes szakaszainak nagyarányú élőhely-vesztéssel járó átalakítása különösen aggályos a fokozottan védett területen. A kisvasút működtetésével járó zaj a madarakra és emlősökre „szokásosan” alapul vett 200 m-es sávot tekintve is igen nagy területen zavarhatja meg a fokozottan védett terület élővilágát. A tanulmány megállapítja ugyanakkor, hogy a zajhatás által érintett terület a szokásosan vett 200 m-es sávnál nagyobb lehet – egészen a völgyet övező gerincekig húzódhat. Véleményünk szerint emiatt jelentős a kockázata annak, hogy olyan ikonikus fajok, mint eurázsiai hiúz, fekete gólya és parlagi sas tűnhetnek el a területről. Természetvédelmi szempontból komoly veszteség, hogy a megtelepedés feltételei hosszú távon szűnnek meg, nem csak az eddig felsorolt, hanem más, háborítatlan erdőhöz kötődő fajok vonatkozásában is. A kevésbé érzékeny vagy ritka, de védett, fokozottan védett és/vagy Natura2000 fajok esetében a megjósolható élőhely-vesztésen túl az élőhelyek feldarabolódásának (fragmentáció) hatásaival is számolni kell, amire a tanulmány sajnos egyáltalán nem tér ki. Szintén nem tárgyalja a tanulmány az élőhely-vesztés káros hatásait a szomszédos élőhelyek fajaira. A patak és a kísérő ligeterdő átalakítása pl. az alapvetően erdőben élő fajok táplálékbázisát, lehetséges bűvőhelyeinek számát, egyéb területhasználatának lehetőségeit is csökkenti. Természetvédelmi szakmai szempontból nem elfogadható, hogy egy nemzeti park tervezett természeti övezetébe több mint 3 km mélyen fejlesztési övezet nyúljon be, amelynek kialakítása során közösségi jelentőségű élőhelyeket alakítanak át gyökeresen. A kialakítandó vasúti pálya melletti, zavarással érintett terület a 200 m-es sávval számolva több mint 140 hektárt tesz ki, ami a leendő természeti övezetnek nagyságrendileg 10%-a. Ehhez szükséges még hozzátenni a zajhatással érintett, egészen a völgyet övező gerincekig húzódó további területeket, amelyek összesen elérik az ezer hektárt.

WWF Magyarország Tel: (1) 214 5554
Fax: (1) 212 9353
Álmos vezér útja 69/A panda@wwf.hu
1141 Budapest www.wwf.hu

Postacím:
1399 Budapest
Pf. 694/112

2.1 Tájvédelmi szempontok

A tanulmányban részletes elemzésre kerülnek a tájvédelmi szempontok (39.o). A terület országos jelentőségét ennek a fejezetnek a szerzői sem emelik ki, sem a védettségi helyzet, sem az erdőterület természetességének ill. kezelési sajátosságainak összefüggéseiben. Több tájvédelmi szempontot megvizsgálva a szerzők vegyes véleményt közölnek. A beruházás tájképre/településképre, táj- és településkarakterre gyakorolt hatásait a telepítés / kivitelezés, ill. az üzemelés / megvalósítás során összességében elviselhetőnek tekintik. Hasonlóképp elviselhetőnek minősítik a tájhasználatra, táj- és településszerkezetre, tájpotenciálra gyakorolt hatásokat, ám az üzemelés / megvalósítás során összességében terhelőnek tekintik. (52.o) Álláspontunk szerint – mivel a kisvasút megépítése gyökeresen alakítaná át a patakat, valamint az azt kísérő ligeterdőt, helyenként megsemmisítve azok egyes szakaszait, mint élőhelyet, továbbá az átlagos turista szemével nézve is jelentős darabszámú és méretű műtárgy kerül a patakmederbe, aligha lehet ennek táji vonatkozásait a semleges „elviselhető” jelzővel illetni. A tájkép éppúgy gyökeresen megváltozik, mint a tájhasználat. A fejezet végső következtetésével, miszerint *„A vasútvonal felújításával, új turisztikai célpont kerül kialakításra, amellyel növekedni fog a terület terhelése. A fokozottan védett területek időszakos zavarása, kedvezőtlen folyamatokat indíthat el.”* (53.o) – ugyanakkor teljes mértékben egyetértünk.

2.2 A patakmeder átalakításának következményei

A tervezett beruházás során egy jelenleg szabadon folyó patak medrének átalakítását, szabályozását tervezik. A mintegy 3,1 km hosszú vasúti pálya építése során létrejönne 26 db híd és áteresz; 6 db ezek közül 12 m nyílású. A hidak, átereszek előtt és után 15 m-es szakaszokon a partvonalat ún. RENO-paplannal mesterséges módon stabilizálnák (burkolnák) – összesen 1560 m hosszúságban. Emellett 381 fm hosszban gabion elemekből emelt töltések kísérnék a patakat. A fenti, nem teljes felsorolásból is látszik, hogy a tervek egy természetes vízfolyású patakot komoly műszaki megoldásokkal, jelentős anyagfelhasználással szándékoznak szabályozni. Az így létrejövő vizes élőhely számos tulajdonságában – pl. természetes partvonal hossza, vízáramlás dinamikája, az időszakos vizes élőhelyek kialakulásának lehetőségei – gyökeresen és állandó jelleggel megváltozik. Mindez természetesen kihat a patakban, vagy annak közvetlen környezetében élő állatfajokra is. Ennek tükrében elfogadhatatlan a környezeti hatástanulmánynak az az álltása, mely szerint a patakot érintő átalakítások átmeneti jellegűek, és nem különböznek jelentősen az áradások hatásaitól. (*„A patak medrét érintő építési beavatkozások erőteljesek, de átmenetiek. A gépi munka során a patak állatvilága elkerülhetetlenül veszteséget fog szenvedni. Ennek ellenére feltételezhető, hogy ennek az alapvetően mechanikai beavatkozásnak nem lesz nagyobb hatása, mint a patak olyan áradásainak, amik a jelenlegi állapotot előidézték.”* 37.o) A

WWF Magyarország Tel: (1) 214 5554
Fax: (1) 212 9353
Álmos vezér útja 69/A panda@wwf.hu
1141 Budapest www.wwf.hu

Postacím:
1399 Budapest
Pf. 694/112

tanulmány megállapításaival ellentétben a kétféle bolygatás (a rendszeres áradások illetve a patak szabályozása) az adott vizes élőhely életközössége szempontjából gyökeresen eltér. Az áradásokhoz a patakban élő fajok – mint az adott élőhely jellemzőjéhez – hosszú távon alkalmazkodtak, míg a patak szabályozása új élőhelyet hoz létre, amely más fajokkal jellemezhető életközösségeknek kedvez. Tekintve hogy egy fokozottan védett területen az ott található élőhelyek és fajok megőrzése alapvető cél, az ilyen mértékű beavatkozások szakmailag nem támogathatók.

A patakban élő fajokat - érő károsító hatást a tanulmány elkerülhetetlennek látja (37.o). Az egész életüket a patakban töltő fajok közül csak a kövi rákot emeli ki – halakra nem tér ki. Az életciklusuk egy részét a vízben töltő rovar és kételtű fajok pusztulásának mérséklésére ajánlott, áprilistól szeptemberig tartó időbeli korlátozás („*a patakot érintő beavatkozások idejének erre tekintettel történő megválasztásával az állományokat érő negatív hatások mértéke csökkenthető*”) indokolt. A tanulmány precízen kitér a patakot kísérő növényzet várható károsodására, amelynek területi kiterjedése a műszaki leírás alapján pontosan becsülhető. A nyomvonal mentén a bevágástól függően 4-5 m-es sávban minden fa, cserje és lágyszárú elpusztul, a hozzájuk kötődő állatvilág (pl. fészkelő madarak, odúlakó denevérek) egy részével együtt. A bolygatott terület nagyságát növelik a megállóhelyek kialakítandó peronjai, a hidak környezete, a depóniáké stb. Utalás történik arra is, hogy nem feltétlenül a „homlokról való” építkezés fog a teljes szakaszon megvalósulni, és ebben az esetben „*a szállítási útvonalak felújításával járó munkálatok*” tovább növelik az érintett területet. (Ez a tanulmány további fejezeteiben egyértelműen megfogalmazódik: „*A kisvasúton nem szállítható, vagy Kemencén nem átrakodható építőelemek munkaterületre szállítása tehérgépkocsival a vasúti vágány menti erdészeti földúton tervezett.*” 80.o és 85.o) A vasút mellett kialakítandó szervízút – amelyet a tanulmány a fenti utalásokon túl egyáltalán nem tárgyal részleteiben – a bolygatott terület növekedése mellett jelentősen fokozhatja az élőhely-feldarabolódás hatásait (mikroklíma megváltozása, szennyezőanyagok és idegenhonos fajok könnyebb beáramlása a területre). A patakot kísérő növényzet károsodását a tanulmány nem minősíti egyértelműen (kisebb, ill. nagyobb mértékű károsodást említ). Ismét aláhúznánk (l. még fentebb, 1.3 pont) hogy kis kiterjedésű, a patakot keskeny sávban kísérő élőhelyről van szó, amelynek elhelyezkedése nagyrészt egybeesik az építési területtel, ezért a megvalósítás esetén jelentős károk érnek, a teljes élővilágával együtt.

2.3 A kisvasút működtetésének következményei

A kisvasút működtetésének egyik legjelentősebb káros hatása a jármű üzemeltetése során keletkező zaj. A tanulmány ennek tekintetében úgy fogalmaz, hogy egyes fajcsoportok esetében a szokásos hatótávolságnak tekintett, a vasúti pályát 2 x 200 m szélességben kísérő sávnál tágabb lehet az érintett terület (36.o). Más fejezetben egyértelműen megfogalmazódik,

WWF Magyarország Tel: (1) 214 5554
Fax: (1) 212 9353
Álmos vezér útja 69/A panda@wwf.hu
1141 Budapest www.wwf.hu

Postacím:
1399 Budapest
Pf. 694/112

hogy „Az építkezés és a tavasztól őszig tartó üzemelés zajhatása a völgyet szegélyező gerincekig terjed.” (94.o). Ezek alapján kijelenthető minimálisan 140 hektárnyi érintett területről beszélünk, a tágabb hatásterületet alapján csaknem ezerről. A tanulmány az üzemelés gerincekig terjedő hatásával kapcsolatosan így folytatja: „Ennek zavaró hatása várhatóan a madarakra és az emlősökre hat. A hatás mértéke nagyon eltérő. A völgyben megfigyelhetők olyan madarak is, melyek az ember jelenlétéhez és az ezzel járó zajhatásokhoz annyira hozzászoktak, hogy lakó- és iparterületeken egyaránt vannak állandó állományaik. A másik végletet például a fekete gólya jelenti, mely kifejezetten emberkerülő, fészkelőhelyet viszonylag háborítatlan területeken keres. Hasonlóan emberkerülő életmódot folytat a Börzsönybe visszatelepülő hűz is. Az ilyen fajok számára a fokozott emberi jelenlét, főleg a zaj, zavaró hatású.” A tanulmány bár nem tér ki a völgyben élő – felsorolásszerűen megemlített – fajok többségére, de a hatást madarakra és emlősökre nézve általánosságban elismeri, hogy a zajhatás érinti őket. Nem esik részletesen szó ugyanakkor a vasúttal érkező látogatók megnövekedett számáról, az így létrejövő zavartabb térségek és használt útvonalak újonnan kialakuló rendszeréről – pl. az új megállóhelyek környékén, ami vélhetően nagymértékben hozzáadódik a vasút üzemeltetésének zavaró hatásához, illetve kiterjeszti azt a terület távolabbi részeire is. A látogatók joggal fogják elvárni bizonyos alapvető szolgáltatások nyújtását (mellékhelyiségek, menedékház, vásárlási lehetőség, stb.) amely további (vízszennyezés, kommunális hulladék, stb.) problémákat okozhat.

2.4 Az élőhelyek feldarabolódásának következményei

Az élőhelyek feldarabolódása (fragmentációja) világszerte széles körben kutatott jelenség. Viszonylag kis élőhelyvesztés is okozhat komoly biológia sokféleség csökkenést, ha az vonalasan történik. Ezáltal az élőhely korábban összetartozó részei közötti átjárás megnehezül, illetve a vonalas létesítmény különféle káros hatások előtt nyitja meg a területet. Ha pl. a patak szabályozása következtében megnehezül a patakon való átkelés, az egyes fajok (pl. kétéltűek) populációjánál megzavarhatja a viselkedést, illetve a genetikai sokféleség fenntartását, ami az állomány csökkenéséhez vezethet. A fragmentáció egyéb hatásai között szerepel a szélsőségek és a mikroklíma megváltozása éppúgy, mint az idegenhonos növény és állatfajok bejutásának megkönnyítése. A mikroklíma lehetséges megváltozását elemzi a tanulmány („pásztá hatás”, 80.o), ám az utóbbi, biológiai jellegű veszélyforrásról nem tesz említést.

3. A környezeti hatástanulmány legfontosabb hiányosságai

- A beruházás helyszínéül szolgáló terület országos szintű természetvédelmi jelentőségét nem kezeli megfelelő súllyal

WWF Magyarország Tel: (1) 214 5554
Fax: (1) 212 9353
Álmos vezér útja 69/A panda@wwf.hu
1141 Budapest www.wwf.hu

Postacím:
1399 Budapest
Pf. 694/112

- Az erdőterület természetességét, korát és háborítatlanságát, mint természetvédelmi értéket nem veszi figyelembe
- A patakmeder átalakításának hatásait összekeveri az áradások hatásaival, nem kellő súllyal értékelve a jelentős mennyiségű műtárgy beépítésének következményeit.
- Nem veszi figyelembe az élőhely-feldarabolódás (fragmentáció) hatásait
- Nem tárgyalja részletesen és egyértelműen a vasúti pálya mellett részben kialakítandó földút kialakítását, amely jelentősen módosíthatja a bolygatott területek nagyságát és fokozhatja az élőhely-feldarabolódás hatásait
- Ellentmondásosan, a tényeket alig figyelembe véve értékeli a tájképi és tájhasználati változásokat
- A kisvasút üzemeltetéséből fakadó zajhatások területi kiterjedését konvenciók és elnagyolt feltételezések alapján, tág határok között állapítja meg, ahogyan az azt elszenvedő fajok várható reakcióit is csak nagy bizonytalansággal jelzi előre
- Kevés faj esetében elemzi ténylegesen az élőhelyek megváltozásának hatásait
- Nem tárgyalja a vasútvonaltól távolabb lévő, ám annak egyes hatásait (pl. zaj) szintén elszenvedő élőhelyeket
- Nem elemzi a látogatóforgalom növekedésének és térbeli változásának hatásait, amely a kisvasút vonalától viszonylag távol is jelentős hatást gyakorolhat az élőhelyekre

Összefoglalva a WWF Magyarország az alábbi ügyféli álláspontot képviseli:

A jelen eljárás tárgyát képező turisztikai célú kisvasút fejlesztést a Csarna-völgy fokozottan védett és a Duna-Ipoly Nemzeti Park tervezett természeti övezetébe tartozó területén sem jelenlegi, sem módosított kivitelezési tartalommal nem tartjuk elfogadhatónak. A fejlesztés megváltoztatja a terület jelenlegi területhasználatát, tájképi jellemzőit, közvetlenül károsítja a völgytalpi égerliget élőhelyet, szabályozza a jelenleg érintetlen, természetes vízjárási viszonyokkal és értékes élővilággal jellemezhető hegyi patak élőhelyet, valamint közvetlen és közvetett környezeti terhelésén keresztül egész sor védett növény és állatfaj állományára gyakorol zavaró, kedvezőtlen, vagy káros hatást.

Mindezek ellentétesek a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 35. § (1) bek, a) pontjával, valamint a 40. § (2) bekezdésével, és nincsenek összhangban a nemzeti parkok területének övezetekbe való besorolásáról és az egyes övezetekre vonatkozó általános természetvédelmi előírásokról szóló 134/2013. (XII. 29.) VM rendelet természeti övezetekre meghatározott szabályozásával.

WWF Magyarország Tel: (1) 214 5554
Fax: (1) 212 9353
Álmos vezér útja 69/A panda@wwf.hu
1141 Budapest www.wwf.hu

Postacím:
1399 Budapest
Pf. 694/112

Fentiekre tekintettel kérjük T. Hatóságot a környezetvédelmi engedély elutasítására.

Állásfoglalásunkhoz az alábbi anyagokat használtuk fel:

Környezeti hatástanulmány a Kemencei Erdei Múzeumvasút Feketevölgy Panzió – Nagyréti-kút közötti vonalának visszaépítéséről (2018) ÖKOTERRA Tanácsadó és Szolgáltató Betéti Társaság, Budapest

Standovár T., Primack, R. (2001) A természetvédelmi biológia alapjai. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Országos Erdőállomány Adattár (2017)

European Environmental Agency: State of nature in the EU, Results from reporting under the nature directives 2007–2012 (2015)

WWF: Élő Bolygó jelentés 2018

Budapest, 2018. november 26.

Tisztelettel:

.....
Sipos Katalin
igazgató